

JURISPRUDENȚĂ

Din jurisprudența recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului

1. Cauza *Mustafa c. Bulgariei*. Un civil judecat de tribunalele militare pentru săvârșirea unei infracțiuni obișnuite nu a avut parte de un proces echitabil

Prin hotărârea din cauza *Mustafa c. Bulgariei* (cererea nr. 1230/17) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că a avut loc o încălcare a art.6 par.1 (dreptul la un proces echitabil) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dl. Mustafa, un civil care nu avea nicio legătură cu armata, a fost judecat și condamnat de tribunalele militare pentru o infracțiune obișnuită, deoarece unul dintre ceilalți inculpați din acest caz era înrolat în armată în momentul comiterii infracțiunii. Dl. Mustafa a susținut că acele tribunale nu erau nici independente, nici imparțiale.

Curtea a constatat, în special, că îndoielile dlui Mustafa privind independența și imparțialitatea tribunalelor militare ar putea fi considerate justificate în mod obiectiv.

În primul rând, factori precum judecătorii militari, care sunt supuși disciplinei militare, încorporarea oficială a acestora în armată, precum și statutul juraților tribunalului militar, care erau, prin definiție, ofițeri ai armatei, indicau faptul că tribunalele militare reglementate de legislația bulgară nu puteau fi considerate echivalent al unei instanțe obișnuite.

În al doilea rând, legislația bulgară prevedea că tribunalele militare au competență exclusivă asupra infracțiunilor

comise în comun de personalul militar și civili, chiar și în afara contextului activităților militare. Repartizarea abstractă de legislația națională a anumitor categorii de infracțiuni tribunalelor militare nu era suficientă; a fost necesar să se demonstreze existența unor „motive imperioase” în fiecare caz.

Reclamantul Hyusein Ahmed Mustafa este un cetățean bulgar născut în anul 1976. Acesta locuiește în Burgas (Bulgaria).

În 2011, dl. Mustafa a fost acuzat de organizarea și conducerea unui grup infracțional al cărui scop era să obțină diverse beneficii financiare, precum și cu trafic ilegal de bunuri și obiecte de mare valoare în scopuri comerciale. Din cauza legăturii dintre acuzațiile împotriva presupușilor membri ai grupului și faptului că unul dintre aceștia făcea parte din forțele armate în acea perioadă, toți inculpații au fost judecați de un tribunal militar.

În 2015, tribunalul, alcătuit dintr-un judecător militar și doi jurați, l-a condamnat pe dl. Mustafa la cinci ani de închisoare și o amendă de aproximativ 10.226 EUR. Hotărârea a fost menținută de Curtea Militară de Apel, alcătuită din trei judecători militari. Dl. Mustafa a făcut apel cu privire la aspecte de drept,

contestând, printre altele, independența și imparțialitatea tribunalelor militare.

În 2016, Curtea Supremă de Casație a confirmat condamnarea dlui Mustafa pentru trafic ilegal transfrontalier și l-a achitat de acuzațiile de organizare și conducere a unui grup infracțional. Pedepsa a fost redusă la trei ani de închisoare și cuantumul amenzii a rămas același.

În plus, Curtea Supremă de Casație a considerat că statutul judecătorilor militari oferea suficiente garanții pentru păstrarea independenței și imparțialității acestora și, în special, că aceștia beneficiau de aceleași garanții constituționale, precum cele care se aplică judecătorilor civili, fiind supuși acelorași reguli în materie de salarizare, disciplină și promovare. Aceasta a adăugat că, deși aveau grade militare, nu erau ofițeri de carieră și gradele le fuseseră oferite de șeful administrativ al tribunalului în care fuseseră numiți.

Curtea a constatat că judecătorii militari urmau aceeași formare profesională precum omologii lor civili și beneficiau de aceleași garanții constituționale, deoarece erau numiți de Consiliul Superior al Magistraturii, beneficiind de mandat și stabilitatea locului de muncă.

Cu toate acestea, anumite caracteristici ale tribunalelor militare puteau genera îndoieli legate de independența și imparțialitatea acestora. Judecătorii militari erau supuși disciplinei militare. Odată numiți, aceștia erau încorporați în armată și li se oferea un grad. Chiar dacă aceleași reguli procedurale se aplicau cazurilor prezentate tribunalelor militare și cazurilor prezentate instanțelor penale obișnuite, factori precum faptul că judecătorii erau supuși disciplinei militare, încorporarea oficială a acestora în armată, precum și statutul juraților tribunalului militar, care erau, prin definiție, ofițeri ai armatei,

indicau faptul că tribunalele militare reglementate de legislația bulgară nu puteau fi considerate echivalentul unui instanțe obișnuite.

În plus, conform legii bulgare, cauzele privind grupuri infracționale organizate intrau, în principiu, în competența Tribunalului Penal Specializat. Cu toate acestea, în cazul de față, singurul motiv pentru care dosarul a fost judecat de tribunalele militare era acela că unul dintre acuzați era înrolat în forțele armate, deoarece articolul 411a din Codul de procedură penală prevedea că jurisdicția tribunalelor militare prevala asupra jurisdicției Tribunalului Penal Specializat.

Curtea a făcut referire la jurisprudența sa, în sensul că autoritatea justiției penale militare ar trebui extinsă la civili numai dacă există motive imperioase pentru a face acest lucru. Acest principiu este în conformitate cu tendința de la nivel internațional de a exclude chestiunile penale din competența tribunalelor militare atunci când este vorba de judecarea civililor. Existența unor „motive imperioase” trebuia demonstrată în fiecare caz. Repartizarea abstractă de legislația națională a anumitor categorii de infracțiuni tribunalelor militare nu era, așadar, suficientă. Dispozițiile Codului bulgar de procedură penală prevedeau competența exclusivă *de facto* a tribunalelor militare de a se soluționa infracțiuni comise în comun de personalul militar și civili, chiar și în afara contextului activităților militare.

DI Mustafa a fost obligat să fie judecat de tribunalele militare, în baza prevederilor legale referitoare la competența acestor tribunale, în absența unei alte evaluări a circumstanțelor individuale, în afară de faptul că unul dintre acuzați era în armată la acel moment.

Cu toate acestea, ar fi trebuit să se țină cont de alți factori, precum împrejurarea că nu era vorba de nicio

infrațiune săvârșită împotriva forțelor armate sau de însușire nelegală a unor bunuri ale armatei. Astfel, necesitatea judecării cauzei de un tribunal militar nu poate fi considerată absolută. În anumite cazuri, ar putea fi avută în vedere judecarea tuturor inculpaților de un tribunal civil. În consecință, Curtea nu a găsit „motive imperioase” care să justifice judecarea unui civil de un tribunal penal militar în cazul de față. Se constată, de asemenea, că nici Curtea Supremă de Casație nu avea competență deplină de a examina cazul. Deoarece competența

exclusivă a tribunalelor militare deriva în mod direct din dispozițiile legii, apelul înaintat de dl Mustafa acelei curți nu putea modifica procedura.

Prin urmare, Curtea a constatat că îndoielile dlui Mustafa privind independența și imparțialitatea tribunalelor militare ar putea fi considerate justificate în mod obiectiv. Astfel, a fost încălcat art.6 par.1 din Convenție.

Curtea a hotărât că Bulgaria trebuie să plătească dlui Mustafa 2.500 EUR, cu titlul de daune morale, și 1.500 EUR pentru costuri și cheltuieli.

2. Cauza *Deli c. Republicii Moldova*. Imparțialitatea judecătorului moldovean în conflictul cu un avocat

Prin hotărârea din cauza *Deli c. Republicii Moldova* (cererea nr. 42010/06) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că au avut loc două încălcări ale art.6 par.1 (dreptul la un proces echitabil) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Speța se referea, pe de o parte, la o presupusă dispută între un avocat și un judecător în timpul unei audieri în instanță și temerile ulterioare ale avocatului în legătură cu lipsa de imparțialitate față de sine și clientul său și, pe de altă parte, afirmația judecătorului că acesta încerca să păstreze ordinea în instanță față de comportamentul perturbator al avocatului. Avocatul, reclamantul în acest caz, a înaintat acțiuni în fața instanțelor naționale pentru a reclama condamnarea sa pentru sfidarea instanței și lipsa de imparțialitate a judecătorului, dar fără succes.

Curtea a constatat, în special, că, pentru un observator independent, imparțialitatea judecătorului ridică preocupări legitime. Instanțele naționale respinseseră acuzațiile reclamantului privind lipsa de imparțialitate în ansamblu, fără nicio analiză sau verificare reală a faptelor. În plus, existaseră deficiențe procedurale deoarece judecătorul își însușise atât rolul de procuror, cât și de

judecător, atunci când a constatat că reclamantul a sfidat instanța.

Curtea a reținut, de asemenea, că instanța de apel care a examinat cazul de sfidare a instanței nu convocase reclamantul în mod corespunzător, având în vedere că natura infrațiunii sale și a acuzațiilor împotriva judecătorului impuneau ca instanța să îl audieze în persoană.

Reclamantul Teodor Deli este un cetățean moldovean care s-a născut în anul 1960 și locuiește în Chișinău.

La data de 15 iunie 2006, dl. Deli a reprezentat o parte (X.) într-un litigiu civil. Conform dlui Deli, judecătorul B., care soluționa în complet de unic cauză, a permis avocatului părții adverse să îi hărțuiască clientul și, în momentul în care acesta a încercat să intervină, judecătorul s-a comportat abuziv, a devenit amenințător și, în cele din urmă, a declarat că sfidează instanța. Înregistrarea audierii a arătat că dl Deli a insultat pe avocatul părții adverse și a perturbat ordinea. Dl Deli a contestat înregistrarea, afirmând că aceasta nu era exactă și că judecătorul ordonase asistentului judiciar să nu înregistreze disputa lor. Acesta nu a primit niciodată un răspuns la aceste obiecții sau o hotărâre judecătorească în privința acestora.

Pe parcursul audierii, dl. Deli a cerut recuzarea judecătorului. Un alt judecător a respins solicitarea în aceeași zi, constatând că motivele invocate nu corespundeau niciunui motiv de recuzare a unui judecător prevăzut de legea națională. Dl. Deli a depus apoi o cerere de casare care a fost respinsă de Curtea de Apel Chișinău. Curtea de apel, menționând că dl. Deli fusese convocat la audierea cu privire la speță, a confirmat constatarea instanței inferioare, fără a oferi alte detalii.

Invocând art.6 par.1 (dreptul la un proces echitabil), dl. Deli s-a plâns că judecătorul B. nu fusese imparțial și că a favorizat partea adversă. Acesta a afirmat, de asemenea, că nici Curtea de Apel Chișinău nu îl convocase în mod corespunzător sau nu oferise suficiente motive pentru respingerea apelului său.

În motivare, în primul rând, Curtea a reiterat faptul că, într-o societate democratică, este esențial ca instanțele să inspire încredere. Astfel, dacă există orice motive legitime de teamă că un judecător nu a fost imparțial într-un caz, atunci acel judecător ar trebui să se abțină.

Curtea a menționat că are în vedere atât un test subiectiv, cât și unul obiectiv pentru lipsa de imparțialitate. În acest caz, reclamantul a susținut că judecătorul B. a fost părtinitor din cauza disputei lor (punct de vedere subiectiv) și deoarece, în mod simultan, acesta a adus acuzații reclamantului și a decis asupra rezultatului acuzațiilor (punct de vedere obiectiv).

În ceea ce privește testul subiectiv, aceasta a menționat că, în ciuda faptului că reclamantul utilizase toate mijloacele aflate la dispoziția sa pentru a contesta lipsa de imparțialitate a judecătorului, niciunul nu funcționase în cauza de față.

Instanțele naționale respinseseră argumentele sale privind lipsa de imparțialitate per ansamblu, fără nicio

analiză sau verificare reală a faptelor. În special, cererea reclamantului privind recuzarea judecătorului B. fusese respinsă de un alt judecător printr-o hotărâre care nu cuprindea nicio motivare cu privire la acuzațiile de lipsă de imparțialitate și nu explora fapte alternative. În plus, Curtea de Apel Chișinău confirmase pur și simplu hotărârea instanței inferioare, fără a intra în detalii. Pentru un observator independent, acea situație poate fi considerată a da naștere unor preocupări legitime privind posibilitatea de părtinire.

În ceea ce privește testul obiectiv, Curtea a constatat că, în cazul de sfidare a instanței împotriva reclamantului, judecătorul B își însușise atât rolul de procuror, cât și pe cel de judecător și că nu au existat suficiente garanții pentru a exclude temerile legitime privind impactul unei astfel de proceduri asupra imparțialității judecătorului. Niciuna dintre hotărârile ulterioare nu a remediat acea situație deoarece nu au cuprins motive.

Prin urmare, Curtea a reținut că a fost încălcat art.6 par.1 în ceea ce privește imparțialitatea judecătorului B.

Curtea constată că apelul formulat de reclamant se referea la condamnarea acestuia pentru sfidarea instanței pe baza presupusului său comportament în timpul unei audieri în instanță. Aceasta consideră că natura infracțiunii pentru care a fost condamnat și a afirmațiilor făcute împotriva judecătorului B. impuneau ca acesta să fie audiat în persoană de curtea de apel (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Russu c. Republicii Moldova*, nr. 7413/05, par.27, 13 noiembrie 2008).

Curtea a analizat deja plângeri similare privind presupuse neconvocări ale reclamantilor la audieri în cazuri anterioare privind Republica Moldova (a se vedea, spre exemplu, *Russu*, citată mai sus, par.19-28; *Godorozea c. Republicii Moldova*, nr. 17023/05, par.31, 6 octombrie 2009; și *Rassohin c.*

Republicii Moldova, nr. 11373/05, par.34, 18 octombrie 2011). În toate aceste cazuri, a constatat, făcând referire și la interpretarea legislației naționale de Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (a se vedea *Godorozea*, citată mai sus, par.24), că „în practică, instanțele judecătorești naționale nu acceptă ca probă suficientă trimiterea unei scrisori de către o instanță și solicită dovada expedierii”.

În cauza de față, Guvernul a susținut că reclamantului îi fusese trimisă citația, lucru confirmat de extrasul din registrul instanței. Reclamantul a contestat primirea acestei citații. Curtea constată că, la fel ca în cazurile menționate la alineatul precedent, nu există nicio probă la dosar că reclamantul a primit efectiv citația, după cum prevede jurisprudența

națională. Prin urmare, Curtea nu vede niciun motiv pentru a ajunge la o concluzie diferită de cea pronunțată în cazurile menționate mai sus. În acest sens, Curtea respinge argumentul Guvernului că faptul că reclamantul nu a formulat apel împotriva deciziei din 25 decembrie 2006 reflecta opinia acestuia că procedura fusese echitabilă.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea a reținut, de asemenea, că nu a apărut nicio chestiune separată în baza art.6 par.1 în ceea ce privește plângerea reclamantului referitoare la presupusa lipsă de motive pentru respingerea apelului său.

Curtea a hotărât că Republica Moldova trebuie să plătească reclamantului 1.500 EUR daune morale și 17 EUR costuri și cheltuieli.

3. Cauza *Barna Csibi c. României*. Refuzul înregistrării mărcii comerciale „Ținutul Secuiesc nu este România!”

Reclamantul, dl. Barna Csibi, este un cetățean român și maghiar, care s-a născut în anul 1979 și locuiește în Miercurea Ciuc. Reclamantul se descrie drept etnic secu. Conform informațiilor pe care acesta le-a prezentat Curții, 1.665 de persoane s-au declarat de etnie secuiască la ultimul recensământ oficial din 2011 din România. Conform informațiilor disponibile Curții, 1.227.000 persoane s-au declarat de etnie maghiară cu aceeași ocazie.

La data de 12 martie 2009, reclamantul a depus o cerere la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci („OSIM”) pentru înregistrarea mărcii individuale „*Székelyföld nem Románia!*” („Ținutul Secuiesc nu este România!”). Reclamantul nu a înaintat Curții o copie a acestei mărci comerciale. Din descrierea oferită de autoritățile naționale, se pare că marca comercială consta dintr-un pătrat care avea jumătatea superioară colorată în roșu și textul „*Székelyföld nem*

Románia!” scris cu litere albe; jumătatea inferioară era colorată în negru, cu un text scris într-un alfabet neidentificat. Reclamantul a solicitat înregistrare pentru o varietate de produse și servicii, inclusiv, printre altele, hârtie; ambalaje de carton; produse tipărite; materiale didactice, industriale și artistice; materiale de ambalare din plastic; articole de îmbrăcăminte, încălțăminte și pălării; publicitate; gestionare birouri și întreprinderi comerciale.

La data de 26 martie 2009, OSIM i-a respins cererea. Acesta a considerat că marca contestată este o expresie care încalcă art.1 din Constituția României, deoarece Ținutul Secuiesc face parte din România. Prin urmare, nu putea fi înregistrată, deoarece încalca art.5 alin.1 lit.i din Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice („Legea nr. 84/1998”).

Reclamantul a contestat această decizie, fără succes, în cadrul unei proceduri administrative în fața OSIM. La

data de 19 februarie 2010, Comisia de Reexaminare Mărci din cadrul OSIM a respins contestația, considerând că marca în cauză era contrară ordinii publice, deoarece incita la separare teritorială. Reclamantul a contestat această decizie în fața instanțelor naționale. Acesta a invocat art.30 din Constituția României, care protejează libertatea de exprimare. A susținut că afirmația „*Székelyföld nem Románia!*” exprima opinia sa personală și nu era vorba de o incitare la separare teritorială. Expresia „*Székelyföld*” era fictivă și era protejată de Constituție.

La data de 14 octombrie 2010, Tribunalul București a respins cererea reclamantului. Aceasta a reținut că libertatea de exprimare a reclamantului nu este absolută și putea fi exercitată numai în limite care nu incită la separare teritorială. În plus, afirmația acestuia că „*Székelyföld*” avea caracter fictiv nu putea fi acceptată deoarece, în percepția consumatorului român, Ținutul Secuiesc reprezintă trei județe situate în centrul României. Deși marca ce era contestată era scrisă în limba maghiară, era clar că cetățenii români nu ar fi perceput sau considerat că această expresie are caracter fictiv.

Reclamantul a declarat recurs. Acesta a invocat dreptul său la libertatea de exprimare. Printr-o hotărâre definitivă din data de 27 septembrie 2011, Curtea de Apel București a respins recursul reclamantului. Aceasta a reținut că, în speță, caracterul imperativ sau mobilizator al afirmației contestate era irelevant, însă ceea ce era relevant era mai degrabă faptul că afirmația încălca dispozițiile constituționale care prevedeau caracterul unitar al statului român. Aceasta a confirmat concluziile primei instanțe că Ținutul Secuiesc este perceput de public ca referindu-se la trei județe din România, și a reținut că o astfel de noțiune contravenea Constituției. În

acest context, Curtea de Apel a explicat că, pentru a stabili modul în care o marcă va fi percepută de consumatori, aceasta ținea cont de toate elementele, nu doar de cele legale sau etnologice, pe care consumatorul le va asocia cu marca, în general. În consecință, era evident că înregistrarea unei mărci care identifica un teritoriu drept o „țară” în limitele granițelor României nu putea fi acceptată, deoarece încălca principiile care defineau esența „noțiunii de România” și ordinea publică. În observațiile acestora în fața Curții, Guvernul a declarat că reclamantul era asociatul unic al societății cu răspundere limitată Hunnia-Serv, înregistrată în anul 2009. Activitățile societății se limitau la vânzarea de îmbrăcăminte și încălțăminte.

Guvernul a susținut, de asemenea, că reclamantul era un susținător înflăcărat al creării unui stat independent în cadrul granițelor României, numit *Székelyföld*. Acesta participase la mai multe evenimente publice, la care au fost exprimate idei separatiste sau xenofobe. În anul 2007, a fondat „Plutonul secuiesc” în Miercurea-Ciuc, care făcea parte din mișcarea naționalistă „Noua Gardă Ungară”. La data de 14 martie 2011, acesta a organizat o simulare de proces în Miercurea-Ciuc, în timpul căruia un important personaj istoric din România a fost condamnat pentru presupuse crime împotriva umanității comise împotriva etnicilor maghiari și condamnat la moarte prin spânzurare. La data de 3 iulie 2015, acesta a distrus un drapel național românesc, făcând un comentariu în sprijinul dezintegrării teritoriale a României. La data de 7 noiembrie 2015, reclamantul a organizat „Adunarea Națională Secuiască” în Kepto, Ungaria.

Guvernul a făcut referire, de asemenea, la diverse sancțiuni aplicate reclamantului pentru discriminare și acte rasiste și xenofobe. La data de 15 decembrie 2010, Consiliul Național pentru

Combaterea Discriminării a decis că afișarea unui banner cu textul „*Székelyföld nem Románia*” la un meci de baschet public, în timpul intonării imnului național al României, reprezintă un act de discriminare bazată pe motive etnice. În consecință, l-a sancționat pe reclamant cu amendă contravențională.

La data de 18 iunie 2013, Judecătoria Miercurea Ciuc a condamnat reclamantul pentru distribuirea sau posesia cu intenția de a distribui simboluri xenofobe la o amendă penală de 500 RON (aproximativ 111 EUR). De asemenea, instanța a dispus confiscarea mai multor tricouri, abțibilduri, stilouri și hărți care aparțineau reclamantului, cu diverse titluri și sloganuri tipărite pe ele, inclusiv textul „*Székelyföld nem Románia*”. Reclamantul nu a declarat apel împotriva acestei hotărâri.

La data de 2 octombrie 2015, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție l-a trimis în judecată pe reclamant pentru promovarea ideologiei fasciste, rasiste și xenofobe și pentru utilizarea de simboluri fasciste și rasiste. Acesta a fost acuzat, *inter alia*, de afișarea în fața unui supermarket a unui panou care avea un simbol fascist și un mesaj în limba maghiară care spunea „Să vă fie rușine! Ați cumpărat iar de la evrei!”. Procurorul a menționat că acest text era similar celui utilizat în Germania nazistă pentru boicotarea societăților evreiești. Procesul era pe rolul instanțelor naționale când cererea a fost comunicată Guvernului.

Reclamantul s-a plâns, în temeiul art.9 și 10 din Convenție, de faptul că autoritățile naționale i-au limitat în mod nelegal dreptul la exprimarea unei opinii pe motive de ordine publică, mai exact dreptul de a-și exprima convingerea puternică inclusă în expresia „*Székelyföld nem Románia!*”, și de a o utiliza în activități comerciale.

Deoarece este responsabilă de caracterizarea acordată în drept

circumstanțelor cauzei (a se vedea *Radomilja și alții împotriva Croației* [MC], nr. 37685/10 și 22768/12, par.114 și 126, 20 martie 2018), Curtea consideră că plângerea reclamantului ar trebui analizată numai în temeiul art.10 din Convenție.

Reclamantul a contrazis afirmațiile Guvernului conform cărora acesta nu este interesat de vânzarea de produse viabile din punct de vedere comercial. Marfa imprimată cu textul pe care acesta încercase să îl înregistreze ar fi fost un produs comercial viabil. Reclamantul descria această marfă drept „tricouri și alte suveniruri” și pretindea că există o piață importantă pentru astfel de produse, referindu-se la un grup de Facebook care se numea „*Székelyföld nem Románia*” și cuprindea 25.000 de membri. În plus, marfa care fusese confiscată de la acesta de către autorități, ca urmare a condamnării sale penale, se vânduse foarte bine înainte de a fi confiscată. Acesta a susținut că, după confiscarea mărfii sale, nu își putea continua activitatea economică.

Reclamantul a afirmat că susține crearea unui stat secuiesc complet liber și independent bazat pe dreptul poporului la autodeterminare, un drept recunoscut de dreptul internațional relevant, și anume Carta Națiunilor Unite și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care permiteau organizarea de referendumuri pentru a decide cu privire la organizarea politică a unui teritoriu. Acesta a citat cercetări academice care susțineau că au fost comise crime împotriva umanității împotriva etnicilor maghiari de personajul istoric român al cărui proces batjocoritor îl organizase sau o declarație a unui fost președinte al Israelului care pretindea că cetățenii aceluși stat aveau „abilități comerciale” în sprijinul afișării publice a unui panou în fața unui supermarket. De asemenea, conform acestuia, condamnarea sa de

instanțele naționale pentru presupuse acte xenofobe era o reacție exagerată și se baza pe interpretarea eronată a conceptului menționat mai sus.

În plus, reclamantul a afirmat că nimic din marca pe care încerca să o înregistreze nu reprezenta o incitare la violență sau ură. Acțiunile sale nu erau nici violente, nici discriminatorii. Reclamantul a susținut, de asemenea, că politica statului român era contrară intereselor minorităților sale naționale. Conform reclamantului, mai multe mișcări politice separatiste erau înregistrate în mod legal în Europa și unele dintre acestea utilizau în mod public și pe mărfuri mărci înregistrate care conțineau sloganuri aproape identice cu cel pe care acesta încerca să îl înregistreze.

Guvernul a susținut că art.10 din Convenție nu se aplica în acest caz. Conform acestuia, chiar dacă reclamantul era proprietarul oficial al unei societăți, acesta nu reușise să demonstreze că exista o legătură reală între acțiunile sale și o activitate comercială. În plus, conform argumentului Guvernului, conținutul mărcii comerciale în cauză nu constituia discurs comercial, iar posesia sau distribuirea de produse care afișau un astfel de discurs era interzisă de dreptul penal. Mai mult decât atât, Guvernul a susținut că solicitarea reclamantului sau înregistrarea unei mărci reprezenta, de fapt, o campanie deghizată de discurs instigator la ură, o formă de discurs politic care submina democrația și nu putea pretinde protecție în baza Convenției. Reclamantul transmisese un mesaj xenofob puternic și acțiunile sale publice incitaseră la ură și antisemitism.

Guvernul a susținut că orice posibilă ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului era legală, după cum prevedea Legea nr. 84/1998, un text accesibil și previzibil, și urmarea scopul legitim al protejării integrității teritoriale, securității naționale și ordinii publice a

României. Acest ultim concept implica garanții împotriva acțiunilor xenofobe.

Guvernul a susținut, de asemenea, că ingerința fusese „necesară într-o societate democratică”, precum și proporțională. Reclamantul nu dovedise nicio legătură între vânzarea de mărfuri furnizate de societatea sa și marca comercială contestată care incita la separare teritorială. În plus, reclamantul nu invocase repercusiuni personale sau financiare ca urmare a respingerii cererii sale de înregistrare a unei mărci și nu dovedise prejudicii pe care le-ar fi putut suferi. Din contră, chiar dacă presupusa marcă nu ar fi fost protejată de legislația națională, acesta își continua campania, care promova ură etnică și națională prin încălcarea dreptului penal.

Având în vedere contextul mesajului și acțiunilor reclamantului, Guvernul a fost de părere că statul ar trebui să beneficieze de o marjă largă de apreciere în adoptarea de măsuri disuasive pentru a proteja integritatea teritorială și altercațiile violente între persoane din medii etnice diferite.

Mai mult, acesta a susținut că autoritățile și instanțele naționale oferiseră motive suficiente pentru deciziile acestora de respingere a cererii reclamantului privind înregistrarea mărcii individuale. De asemenea, Guvernul a invocat jurisprudența internă și a argumentat că autoritățile și instanțele naționale luaseră în considerare în mod corect conotația istorică a expresiei pe care reclamantul încerca să o înregistreze și apreciaseră impactul pe care aceasta l-ar avea supra consumatorului mediu.

Declarația reclamantului că acesta contribuise la o dezbatere cu privire la structura politică a României contrazicea afirmația anterioară a acestuia că Ținutul Secuiesc era un concept fictiv. Mai mult decât atât, acesta nu se angajase într-o dezbatere generală de interes public cu privire la o eventuală revizuire a Consti-

tuției, ci mai degrabă contestase structura teritorială a României, abordând subiectul în termeni discriminatorii și violenți.

În observațiile sale suplimentare, Guvernul a respins ca nefondate argumentele reclamantului referitor la faptul că alte mișcări politice separatiste europene au utilizat mărci înregistrate care conțin sloganuri aproape identice cu cel pe care acesta încercase să îl înregistreze. Guvernul a susținut că nicio marcă înregistrată națională sau a Uniunii Europene, de tipul celei menționate de reclamant, nu a putut fi găsită în baza de date publică a Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală sau cea a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale.

Curtea nu consideră că este necesar să determine dacă art.10 din Convenție se aplică circumstanțelor cauzei de față. Într-adevăr, chiar dacă se presupune că această dispoziție este aplicabilă și că refuzul de a înregistra marca „*Székelystöld nem Románia!*” a constituit o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare a reclamantului, cererea este inadmisibilă, în orice caz, din următoarele motive:

Principiile fundamentale privind libertatea de exprimare au fost rezumate în cauza *Mouvement raélien suisse c. Elveției* ([MC] nr. 16354/06, par.48).

De asemenea, Curtea reamintește că autoritățile statului sunt, în principiu, mai în măsură decât judecătorul internațional să se pronunțe asupra „necesității” unei „restrângeri” sau „penalizări” (a se vedea *Müller și alții c. Elveției*, 24 mai 1988, par.35 *in fine*). În exercitarea funcției sale de supraveghere, sarcina Curții nu este aceea de a lua locul instanțelor naționale, ci mai degrabă de a examina, ținând cont de ansamblul cauzei, dacă deciziile pe care le-au luat acestea în conformitate cu puterea lor de apreciere sunt compatibile cu dispozițiile invocate ale Convenției (a se vedea cauza *Axel Springer AG c. Germaniei* [MC], nr. 39954/08, par.86 *in fine*, 7 februarie 2012).

În cele din urmă, Curtea reiterează că statele beneficiază de o anumită marjă de apreciere atunci când reglementează discursul sau publicitatea comercială. În cazuri precum cel de față, când presupusa ingerință se referă la refuzul înregistrării unei mărci care, conform propriilor afirmații ale reclamantului, urma să fie utilizată pentru vânzarea unor produse viabile pe piață, sarcina Curții se limitează, prin urmare, la a stabili dacă măsurile luate la nivel național sunt justificate, în principiu, și proporționale (a se vedea *markt intern Verlag GmbH and Klaus Beermann c. Germaniei*, 20 noiembrie 1989, par.33, și *Casado Coca c. Spaniei*, 24 februarie 1994, par.50).

Revenind la circumstanțele cauzei actuale, Curtea ia act de argumentele Guvernului că ingerința în dreptul reclamantului era prevăzută de Legea nr. 84/1998 și urmarea scopurile legitime de a proteja integritatea teritorială, securitatea națională și ordinea publică a României. Reclamantul nu a prezentat niciun argument în sens contrar. Prin urmare, Curtea reține că ingerința în cauză era prevăzută de lege și urmarea un scop legitim. Aceasta va analiza apoi dacă și „necesară într-o societate democratică”.

Curtea reține că solicitarea reclamantului de înregistrare a unei mărci a fost respinsă de instanțele naționale, deoarece s-a constatat că marca în cauză încălca dispozițiile Constituției care prevedeau caracterul unitar al statului român și era contrară ordinii publice. Curtea nu va specula dacă reclamantul și-a propus, în realitate, să utilizeze marca respectivă pentru promovarea campaniei sale pentru crearea unui stat secuiesc.

Cererea de față nu privește discursul politic, ci se referă doar la procedura legată de refuzul autorităților naționale de a înregistra o marcă și această procedură s-a desfășurat în baza Legii nr.84/1998, care reglementa în mod special mărcile

comerciale și indicațiile geografice. Într-adevăr, reclamantul și-a limitat cererea la această procedură, iar argumentele legate de presupusele sale activități politice au fost invocate de Guvern doar după comunicarea cererii acestuia.

Curtea reține, de asemenea, că reclamantul a fost implicat într-o activitate comercială și a utilizat pe mai multe tipuri de produse textul pentru care solicita înregistrare ca marcă comercială. Obiectul plângerii acestuia este refuzul de a înregistra o marcă pentru a fi utilizată într-o activitate comercială; în prezenta cerere, reclamantul nu a susținut că a făcut obiectul unei condamnări sau a oricărui alt tip de sancțiune.

Curtea constată că instanțele naționale au analizat cu atenție cazul reclamantului și au oferit motive detaliate pentru refuzul de a înregistra marca în cauză. Mai exact, Curtea de Apel a constatat că înregistrarea unei mărci care identifica un teritoriu drept o „țară” în limitele granițelor României nu putea fi acceptată, deoarece încălca principiile constituționale și ordinea publică. Curtea consideră că motivele oferite de instanțele naționale făceau ca măsura contestată, și anume refuzul înregistrării mărcii comerciale, să fie justificată, în principiu. În conformitate cu principiul subsidiarității, Curtea constată că judecătorii naționali nu și-au depășit marja largă de apreciere atunci când au constatat că motivele

publice cântăreau mai mult decât eventualul drept al reclamantului la libertatea de exprimare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dor c. României* (dec.), nr. 55153/12, par.54, 25 august 2015).

În plus, Curtea constată că reclamantul nu a dovedit că refuzul de înregistrare a mărcii în cauză a avut impact asupra posibilele sale activități comerciale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dor*, decizia citată mai sus, par. 55). Deși s-a plâns că nu își poate continua activitățile comerciale, acesta a indicat în mod clar că acesta era rezultatul confiscării mărfii ca urmare a condamnării penale pentru distribuire sau posesie cu intenția de a distribui simboluri xenofobe. Însă, acest lucru nu face obiectul plângerii în cererea de față.

Prin urmare, Curtea concluzionează că refuzul înregistrării a fost, de asemenea, proporțional în circumstanțele prezentei cauze, ceea ce nu indică nicio aparență de încălcare a art.10 din Convenție. Cererea este, în mod evident, neîntemeiată și trebuie respinsă în conformitate cu art.35 par.3 (a) și 4 din Convenție.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate, prin decizia 4 iunie 2019, a declarat cererea drept inadmisibilă.

**Selecții realizate de judecător dr.
Dragoș Călin,²⁸⁷
Curtea de Apel București**

²⁸⁷ E-mail profesional: dragos.calin@just.ro.